

30.09.2021

Група № 11

Урок № 12

Тема уроку: « Розвиток драматургії: соціально-побутові та історичні драми й комедії М. Старицького, М. Кропивницького, Панаса Мирного та ін. Від аматорських гуртків до професійного «театру корифеїв», що став «школою життя» (І. Франко). Перші театральні трупи М. Кропивницького та М. Старицького. Родина Тобілевичів та український театр. Популярність «театру корифеїв» в Україні та за її межами. Перша народна артистка України Марія Заньковецька»

Мета уроку: : зробити огляд розвитку соціально-побутової та історичної драми й комедії М. Старицького, М. Кропивницького, Панаса Мирного та ін., дати характеристику особливостей розвитку драматургії і театру в другій половині XIX ст., діяльності провідних драматургів, акторів, творів, написаних для професійного українського театру; пояснити роль професійного театру в розвитку національної культури; розвивати предметні компетенції, збагачувати словниковий запас учнів; виховувати інтерес до історії національної культури.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 61-63 у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.*

2. Перегляньте відео на **YouTube:**

<https://www.youtube.com/watch?v=WAJmsps15a0>

3. Законспектуйте матеріал до уроку в робочому зошиті (ОСНОВНЕ):

Теорія літератури

Драма – зображення людини в дії, у конфлікті, у розмові.

Особливості драматичних творів:

- зображення людини через її вчинки, поведінку, висловлювання4
- рушій дії – гострий конфлікт;
- відтворення подій як живого процесу, що протікає в даний момент4

- діалогічний виклад художнього матеріалу;
- поділ тексту на дії, картини, яви;
- наявність ремарок;
- призначення твору для вистави на сцені;
- прозова форма (зрідка – віршова).

Драма як жанр.

Особливості:

- художнє відтворення подій повсякденного, громадського чи побутового життя (переважно сучасного письменників);
- зображення людського горя й страждань без трагедійного загострення;
- викриття й засудження негативних соціальних і побутових явищ та недоліків у характері персонажів без комедійного загострення;
- закінчення твору благополучне або нещасливе для головного героя;
- діалогічний спосіб викладу художнього матеріалу;
- прозова форма (рідше – віршова);
- обсяг середній.

В античній та середньовічній літературі драми як жанру не було: життя пенівних класів зображувалося переважно у трагедіях, життя народу – у комедіях.

Комедія – драматичний твір, в якому висміюються якісь недоліки громадського чи побутового життя або негативні риси людського характеру. Утворах усіх родів комічними бувають ситуації, події, характери; у драмі, крім того, ще й конфлікт. Сатиричному викриттю піддається порочні риси характеру ділових осіб, які проявляються головним чином через дію та висловлювання, що властиве драматичному твору. Позитивні герої комедії, як правило, зображуються у поважному, серйозному плані. Негативні персонажі завжди наділені окремими смішними (сатиричними чи гумористичними) рисами.

Особливості комедії:

- викриття та висміювання недоліків та пороків суспільного й побутового життя, а також негативних рис вдачі персонажів;

- зображення подій та характерів у комедійному (сатиричному або гумористичному) плані;
- відтворення суперечностей між старим, відмираючим і новим, прогресивним, що утверджується в житті;
- наявність комічного героя;
- діалогічний спосіб викладу художнього матеріалу;
- прозова форма (рідше – віршова), обсяг середній.

Драматичні твори поділяються на жанри за характером конфлікту. Трагічний, драматичний, комедійний конфлікти бувають і в епічних та ліричних творах, однак там вони не мають такої загостреності, як у драматичних творах, де ця ознака є визначальною. Драматичні твори завжди будуються на гострих конфліктах, що обумовлює напруженість і динамічність розвитку подій, а це є основною умовою сценічності п'єси.

Характер конфлікту вимагає відповідних собі подій, образів, взаємин між ними, тобто зумовлює певні ознаки жанру.

Драма-феєрія (фр. “фея, чарівниця”) – п'єса з казково-фантастичним сюжетом і персонажами (Леся Українка “Лісова пісня”)

Історична драма – відтворення важливих для народу історичних подій.

Головними героями завжди виступають видатні історичні особи. Сюжет будується на документальних фактах, художній вимисел допомагає “оживити” картини минулого життя. Письменник має право робити деякі відступи, перестановки подій, але це не повинно викривляти історичної правди.

Трагедія.

Особливості трагедії:

- зображення глибоких трагічних суперечностей суспільного або побутового життя;
- побудова сюжету на гострому зіткненні протилежних соціальних устроїв, суспільних тенденцій, політичних поглядів або моральних переконань;

- динамічне розгортання подій, що викликає напруження всіх духовних сил конфліктуючих сторін;
- наявність трагедійного героя – людини великих пристрастей, сильної волі, високих поривань, героїчного складу характеру;
- трагічне завершення дії, сповнене високої патетики;
- діалогічний спосіб викладу художнього матеріалу;
- прозова форма (рідше – віршова);
- обсяг середній.

У другій половині XIX ст. були створені всі передумови для виникнення нового театру. Поява українських драматичних творів І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка дали неабиякий шанс у майбутньому виникнути такому важливому компонентові, як художній ансамбль, який створили М. Кропивницький та М. Старицький.Хоча це було дуже не Царські укази про заборону українського слова й національного театру сповільнювали розвиток української драматургії, заважали її розвитку, проте знищити не могли. Українське аматорське мистецтво, сам театр набрали виразних суспільно-громадських функцій, сприяли піднесення національної самосвідомості народу. Було створено «театр корифеїв»! Театру довелося зіткнутися зі значними труднощами.

Театр корифеїв — неймовірне явище і цікавий етап становлення українського драматургічного мистецтва. До його створення доклали зусиль найталановитіші літератори, режисери, актори і громадські діячі. Театр корифеїв зазнав і злетів, і падінь, але став видатною сторінкою української культури.

Театр корифеїв — перший професійний український театр. Його було відкрито 1882 року в Єлисаветграді, і в цей рік український театр відокремився від польського та російського.

Засновником театру був **Марко Кропивницький**, що володів усіма театральними професіями. Після нього найдіяльнішим був **Микола Садовський**, що боровся за українське слово та український театр за часів їх заборони.

Із Театром корифеїв також пов'язані імена **Марії Заньковецької**, **Петра Саксаганського**.

Вистава «*По ревізії*» 1885 року. Стиль синкретичного театру, що поєднував драматичне й комедійне дійство з музичними, вокальними сценами, включаючи хорові й танцювальні ансамблі, вражав сухо народною свіжістю й несхожістю на жодний існуючий театр.

Скрізь, де українські актори давали вистави, вони мали незмінний успіх.

1907 р. Миколі Карповичу Садовському вдалося відкрити в Києві постійний Український театр. У репертуарі театру були такі вистави, як «Запорожець за Дунаєм», «Продана наречена», «Галька», «Катерина», «Енейда» Котляревського. Сміливою перемогою стала постановка українською мовою «Ревізора» Гоголя.

М. Садовський зробив свій стаціонарний театр по-справжньому народним не тільки в репертуарі, але й у доступності його відвідування. Ціни на квитки були значно нижчими за інші київські театри.

Театр Садовського проіснував сім років, до початку Першої світової війни, коли царською владою було закрито не тільки театр, а й усі українські газети, журнали, книгарні.

4. Дайте відповіді на запитання.

1. Яку роль відігравали аматорські гуртки в Україні в другій половині XIX ст.?
2. Чому заслуга швидкого розвитку театру належить М. Старицькому, М. Кропивницькому, родині Тобілевичів?
3. Чому кращою вважалася трупа М. Кропивницького?
4. Чому російські глядачі охоче відвідували вистави українського професійного театру?
5. Що писав Іван Франко про І. Карпенка-Карого?

6. Який напис був на вінку, подарованому М. Заньковецькій від П. Чайковського?
7. Де отримували твори М. Старицького друге життя?
- 5. Виконайте завдання «10 фактів так чи ні».**
(якщо факт є правильним, напишіть – так, якщо він хибний - ні)

Аматорські гуртки набули широкого поширення наприкінці XV ст....	
У 1880-х рр. почали виникати перші професійні театри.	
Тобілевичі – це сім'я видатних діячів українського живопису.	
Після утворення двох театрів, кращим був театр М. Старицького.	
I. Карпенко-Карий з успіхом грав ролі із творів Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, М. Гоголя.	
За словами І. Франка, М. Садовський був «визначним артистом, драматургом, якому рівного не мала наша література».	
Героїні М. Заньковецької були причиною того, що про український театр заговорили як про явище по всій Росії.	
Професор М. Скліфосовський водив своїх студентів на вистави М. Заньковецької як на психологічний практикум.	
Коли М. Заньковецькій запропонували близьку кар'єру в імператорському Маріїнському театрі, то вона погодилася.	
За творами М. Старицького були зняті відомі фільми.	

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.